

Fantoly Zsanett – Gulács Géza

ÚJABB GONDOLATOK
AZ ELŐKÉSZÍTŐ ÜLÉS KAPCSÁN
EGY ESETTANULMÁNY MARGÓJÁRA

A büntetőeljárás nyomozási szakaszában végzett tevékenységek alapozzák meg a bíróság eljárásának eredményességét, a nyomozás során vétett eljárási hibák gyakran az ügy kimenetelét végzetesen befolyásolják. A nyomozó hatóság és az ügyészség munkája meghatározza a bírósági eljárás kereteit: segíti vagy éppen akadályozza a terhelt büntetőjogi felelősségének kérdésében történő helyes állásfoglalást.

A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.) egyik leginkább meghatározó újítása az előkészítő ülés minden esetben kötelező tartásának bevezetése. Az elmúlt hat és fél év joggyakorlatának fényében az is kijelenthető, hogy az előkészítő ülés számos elméleti, dogmatikai probléma újraértelmezését tette szükségessé, és helyenként jogszabályi módosítások kellettek ahhoz, hogy a jogalkotó eredeti elképzelése a gyakorlatban is működőképes legyen. Jelen tanulmány néhány olyan kérdést vet fel és elemez, amely a hatályos jogi szabályozás alapján még mindig nem nyer megfelelő megoldást. A jogi problémák bemutatása és értelmezése helyenként esettanulmány alapján történik, érzékeltetve azt, hogy nem csupán elméleti jellegű problémafelvetésekről van szó. A jogi problémák kiragadása olyan szempontból sem volt véletlenszerű, hogy többségüknel már a nyomozás során ki kellett volna szűrni azt; és egyáltalán nem vagy nem úgy emelni vádat, ahogyan az történt. Az esetek átgondolása így a vizsgáló, az ügyész és a bíró számára egyaránt hasznos lehet.

ELTÉRŐ JOGI MINŐSÍTÉS

A vádelvről szóló rendelkezések értelmében (Be. 6. §) a vádhoz kötöttség csupán személyi és tárgyi értelemben köti a bíróságot, a vádlói állásponttól jogi szem-

pontból eltérően értékelheti a vád tárgyává tett cselekményt. Ez a vádelvet nem sérti, mivel a vádirat jogi minősítési része nem kötelezi a bíróságot: a vád bizonyításának kötelezettsége csak a történeti tényállásra terjed ki, a cselekmény jogi minősítése nem bizonyítási, hanem jogértelmezési kérdés (például a bíróság a vádban foglalt emberöléstől eltérően halált okozó testi sértésben állapítja meg a vádlott bűnösségét). Az eltérő jogi minősítés kisebb-nagyobb mértékben befolyásolhatja a bizonyítandó tények körét, de nem eredményezheti a vád tárgyának módosítását, különösen annak kiterjesztését.¹ (Meg kell jegyezni, hogy létezik ezzel kapcsolatban más álláspont is, amellyel mi magunk nem értünk egyet.)

Emberölés büntette miatt indult büntetőügyben, amely előkészítő ülésen a beismerő nyilatkozat elfogadása folytán bűnösséget megállapító ítélettel zárult, az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy a vádlott ölési cselekménye után a sértettől a mobiltelefonjának – a vádirati tényállás által is tartalmazott – elvétele miatt nem minősül kifosztás büntettének is, bár az ügyészség csak az élet elleni bűncselekmény miatt emelt vádat.

A másodfokon eljáró ítélőtábla határozata szerint az elsőfokú bíróság ítéletének ezzel a részével kapcsolatban

„az ítélőtábla a jövőre nézve az alábbiakra kíván rámutatni. Az elsőfokú bíróság a bűnösség elismerésére vonatkozó nyilatkozat elfogadásával kötve van nem csak a vádirati tényálláshoz, de az ott írt minősítéshez is. A törvényszék jelen esetben tehát nem volt abban a helyzetben, hogy a tényállásban írt további törvényi tényállást kimeríteni látszó cselekmény esetleges megítélésével foglalkozzon. A mobilkészülék magához vételével kapcsolatos tényállási részt még a másodfokú bíróság a Be. 590. § (5) bekezdésében írt keretek közt sem értékelhette a minősítés helyességének megítélésekor, hiszen a vádlott terhére rótt minősített emberölés és a kifosztás valóságos anyagi halmazatot képezne, amely a korlátozott felülbírálat keretében a másodfokú bíróság számára sem engedélyezett.² Amennyiben az elsőfokú bíróság az előkészítő ülésen úgy látja, hogy az adott tényállás alapján a vádlott büntetőjogi felelőssége más bűncselekményben is megállapíthatónak látszik, úgy lehetősége van a bűnösség elismerő nyilatkozat

¹ FANTOLY–BUDAHÁZI 2018a: 34.

² A korlátozott felülbírálat vonatkozásában a Kúria legjelentősebb döntései: Bfv.II.241/2021/5.; Bhar. II.549/2022/4.; Bfv.II.350/2022/8.

elfogadásának megtagadására [sic!] és tárgyalás keretében a kérdések tisztázására, de egyébként ezt az előkészítő ülés keretében nem teheti meg.”

Álláspontunk szerint, és a miniszteri indokolással összhangban, a bűnösség beismerésének a vádiratban írt tényállásra, a szűkebb értelemben vett vádra kell vonatkoznia, tehát cselekvést, cselekvőséget, magatartás tanúsítását lehet beismerni, illetve ezzel együtt lemondani a tárgyaláshoz való jogról, az teljesen irreleváns ebből a szempontból, hogy a beismert történeti tényállás mely törvényi tényállás(ok)nak feleltethető meg. A beismeréshez nem kell hogy kapcsolódjon a minősítés tudata, ez a legtöbb vádlottól nem is várható el. Ezt támasztja alá az az alapvető szabály is, hogy a bíróság a vádhoz kötöttség esetében a minősítéshez nincsen kötve, tehát azt szabadon, saját belátása szerint állapíthatja meg. Mivel ettől eltérő szabályozást az előkészítő ülés kapcsán a jogalkotó nem hozott, ez vonatkozik arra az esetre is, amikor a vádlott beismeri a bűnösségét, és lemond a tárgyaláshoz való jogáról. A bíróság ebben az esetben is csak a tényálláshoz van kötve, a minősítéshez nem, az általános szabályok alapján. Tehát pusztán azért, mert a vádirati tényállás alapján más bűncselekmény is megállapíthatónak látszik (vagy más bűncselekmény látszik megállapíthatónak), a bíróságnak nem kell tárgyalást tartania, hiszen a vádlotti beismerés az egész tényállásra vonatkozik, és ha ezt az iratok alátámasztják, bizonyítási kötelezettség nem keletkezik. A tárgyalás a bizonyítás terepe, semmiképpen nem pusztán a meglévő bizonyítékok alapján a helyes minősítés megállapításáé.

Ettől némiképpen eltér az az eset, amikor az ügyészi „mértékes indítvány” a bíróság általi minősítéshez képest törvénysértően enyhe, mert ebben az esetben valóban kell tárgyalást tartani a beismeréstől függetlenül, azt nem szabad elfogadni, hiszen az ilyen indítványnál a bíróság súlyosabb büntetést nem szabhat ki. Ez azonban, a fentiek fényben, inkább jogszabályalkotási hibának tekinthető, hiszen ebben az esetben sem bizonyítás érdekében történik a tárgyalás megtartása, hanem a jogszabályi rendelkezések kaotikus, egymásnak ellentmondó mivolta miatt.

a) Ugyanakkor a vádtól eltérő jogi minősítés fontos szerephez juthat a terhelti együttműködés első típusánál, az „Egyezség a bűnösség beismeréséről” elnevezésű külön eljárás során.

Ennek lényege szerint a terhelt és védője már a nyomozás során formális megállapodást köthet az ügyészséggel: a tényállás és annak jogi minősítése elfogadásáért, illetve az e körben tett beismerő vallomásért cserébe egy csökkentett

mértékű büntetési tételkeret alapulvételével történik meg a büntetés kiszabása.³ A nyomozásban létrejött írásbeli megállapodás, formális egyezség megkötését követően a további eljárási szabályok is eltérők.⁴ Vádemelés egyezség esetén: a Be. 424. § alapján, ha a terhelt és az ügyészség a nyomozás során egyezséget kötött, az ügyészség a jegyzőkönyvbe foglalt egyezséggel azonos tényállás és minősítés miatt emel vádat; és a vádirattal együtt az egyezséget tartalmazó jegyzőkönyvet is benyújtja a bírósághoz. Ilyenkor az ügyészség a vádiratban három indítványt tesz: kéri, hogy a bíróság az egyezséget hagyja jóvá; és ennek megfelelően az egyezség tartalmával egyező büntetést szabjon ki (vagy intézkedést alkalmazzon); továbbá az egyezség tartalmával egyező további intézkedéseket tegye meg. Az „eljárás egyezség esetén” külön eljárási forma a bírósági eljárás szabályait tartalmazza a speciális vádemelést követően. Ebben a sajátos eljárási rendben a bíróság előkészítő ülésen vizsgálja meg az egyezség törvényességét, és dönt annak jóváhagyhatósága kérdésében.⁵ Amennyiben azonban a bíróság azt észleli, hogy a vádiratban foglalt cselekmény jogi minősítése – álláspontja szerint – téves (például lopás vétsége helyett csoportosan elkövetett rablás a helyes minősítés), akkor a bíróságnak az egyezség jóváhagyását meg kell tagadnia [Be. 734. § (1) bekezdés e) pontja]. Az eltérő jogi minősítés ugyanis eltérő büntetési tételkeretet jelent, így az egyezségben meghatározott büntetés is létjogosultságát veszti (lásd fentebb, a bűnösség beismerése és a tárgyalásról lemondás esetén a hasonlóságot – azzal, hogy az egyezség esetén ez azért nem jelent problémát, mert ott a bíróság tényleg kötve van a minősítéshez is).

A vádelv alapján a főszabály valóban az, hogy eltérő véleményre juthat a bíróság a vádló szankciókiszabási indítványa tekintetében is, a vádiratban, vádindítványban vagy akár a vádbeszédben előadott indítványok a bíróságot általában nem kötik. Kivétel azonban ezen szabály alól – az előzőekben részletezett – a terhelt együttműködésére alapozott, már a nyomozásban megkötött egyezség, ahol az ügyészség részéről történő konkrét bünteteskiszabási indítványhoz kötött a bíróság.⁶ Mindezekre figyelemmel alapvető jelentőségű, hogy

³ Ismeretesen a tényállás és annak jogi minősítése meghatározásával az ügyészség kijelöli az eljárás határait, az enyhített szankciókeret lehetősége pedig a bizonyítás részbeni egyszerűsítését szolgálja.

⁴ POLT 2020.

⁵ FANTOLY–BUDAHÁZI 2018b: 172.

⁶ Illetve – a terhelti együttműködés második típusánál – a vádiratban a terhelt beismeréséért cserébe megfogalmazott ügyészi úgynevezett „mértékes” (vagy „feltételes”) bünteteskiszabási indítványhoz, amely előkészítő ülésen történő elfogadása esetén a bíróság legfeljebb az indítványban megfogalmazott büntetést szabhatja ki.

az ügyészség a nyomozás során a cselekmény helyes jogi minősítését állapítsa meg, mert egy helytelen minősítés az egész büntetőeljárás további menetét meghatározza. A bíróságnak az egyezség jóváhagyását megtagadó végzése ellen ugyanis nincs helye fellebbezésnek [Be. 734. § (2) bekezdés], az további jogorvoslattal nem támadható: az ügyet – esetenként különösen időigényes bizonyítási eljárás lefolytatását megkövetelő – tárgyalásra kell utalni, ahol az egyezség az ügyészséget és a terheltet nem köti.

A bíróság tehát az egyezséget nem módosíthatja, így a tényállás jogi minősítését sem változtathatja meg, csak arról dönthet, hogy változatlan formában elfogadja, jóváhagyja azt, vagy a jóváhagyást megtagadja.

b) A terhelti együttműködés második típusánál – amikor az ügyész az előkészítő ülésen indítványt tesz a büntetés vagy intézkedés mértékére, illetve tartamára is arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri – az ügyészség dönthet úgy, hogy a bíróság vádtól eltérő jogi minősítését elfogadja.⁷ Az eltérő jogi minősítés eltérő büntetési tételt eredményez, így az ügyészség által az előkészítő ülésen előterjesztett „mértékes” (vagy „feltételes”) indítványt erre figyelemmel kell meghatározni. Ha pedig a mértékes indítványra tekintettel a vádlott beismeri a bűnösségét a vád tárgyává tett bűncselekményben, és lemond a tárgyaláshoz való jogáról, nincs akadálya annak, hogy az ügyet a bíróság az előkészítő ülésen elbírálja, és ítéletet hozzon. A vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatának elfogadása természetesen ilyenkor is feltételhez kötött, így a bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy a vádlott a beismerő nyilatkozat természetét és elfogadásának következményeit megértette; a vádlott beszámítási képessége és beismerésének önkéntessége iránt észszerű kétely nem mutatkozik; illetve a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozata egyértelmű, és azt az eljárás ügyiratai alátámasztják [Be. 504. § (2) bekezdés].

Összességében: a vád tárgyává tett bűncselekmény jogi minősítésének lehetséges megváltoztatása vonatkozásában megállapítható, hogy a terhelti együttműködés első formája („Egyezség a bűnösség beismeréséről”) keretében létrejött egyezség bíróság általi jóváhagyását az kizárja, ekképpen a külön eljárás az eljárásgyorsító funkcióját nem tudja betölteni. A bíróságnak tárgyalást kell tartania, és csak a bizonyítási eljárás lefolytatását követően hozhat érdemi döntést, hacsak nem lép előtérbe a tárgyalás megkezdésekor a második terhelti együttműködési forma, hiszen az – szemben az egyezségről való

⁷ A témáról részletesen lásd: POLT–BODONYI 2021 és TÓTH 2022.

döntéssel – tárgyaláson is lehetséges. A terhelti együttműködés második formája (a „mértékes” indítvány alapján tett beismerés) esetén azonban a vádban foglalt jogi minősítés bíróság általi lehetséges megváltoztatása nem zárja ki az ügynek már az előkészítő ülésen történő befejezését akkor, ha az ügyészség elfogadja a bíróság jogi álláspontját, és ennek megfelelően módosítja a bűncselekmény jogi minősítését a vádiratban; továbbá a vádlott is elfogadja – a jogi minősítés megváltozása kapcsán a módosult büntetéshez igazodó – mértékes indítványt, és erre tekintettel megteszi a beismerő nyilatkozatot.

GENERÁLIS KÖTELEZETTSÉG AZ ELŐKÉSZÍTŐ ÜLÉS MINDEN VÁDLOTTAL SZEMBEN TÖRTÉNŐ MEGTARTÁSÁRA

Az előkészítő ülés megtartása minden vádlott vonatkozásában törvényi kötelezettség. A Be. akként rendelkezik, hogy a bíróságnak a vádirat kézbesítésétől számított három hónapon belül kell megtartania azt, kivételesen a védő indítványozhatja, hogy az előkészítő ülés hatánapja a vádirat kézbesítésétől számított egy hónapon túli időpontra legyen kitűzve [Be. 499. § (2)–(3) bekezdés]. A gyakorlatban azonban – különösen az 50–60 vádlottat érintő úgynevezett „monstre” ügyek esetén – a bíróságok számára gondot okozhat, hogy valamennyi vádlott vonatkozásában a három hónapos törvényi határidőn belül megtartsák az előkészítő ülést, és ezen az a törvényi rendelkezés sem igazán segít, hogy több vádlott esetén az előkészítő ülés külön-külön, az ügyek elkülönítése nélkül is megtartható [Be. 499. § (7) bekezdés]. A Be. arról is rendelkezik, hogy ha az ügyben több vádlott van, a vádlott-társak és védőik jelenléte az előkészítő ülésen nem kötelező, amely rendelkezés már talán komolyabb segítséget jelenthet az ítélező bíró számára, úgyszintén az a lehetőség is, hogy – az ügyészség indítványa alapján – a bíróság a távollévő terheltre vonatkozó külön eljárás szabályai alapján járjon el egy-egy vádlott vonatkozásában.

A gyakorlatban az elkülönítés lehetőségével a beismeréssel élő és a tárgyaláshoz való jogról lemondó vádlottak esetében szoktak élni a bíróságok [Be. 503. § (2) bekezdés], a későbbiek során – az elkülönítés folytán – ezek a személyek tanúként lesznek kihallgathatók az alapeljárásban, illetve beismerő nyilatkozatuk is bizonyítékként értékelhető korábbi vádlott-társaik ügyében. Ugyancsak bizonyítékként értékelhető a nyomozás során tett részletes beismerő vallomás is, amennyiben a gyanúsított kihallgatást megelőzően a szükséges törvényi

figyelmeztetést a terhelt megkapta. A nyomozásban tett vallomás jelentőségét különösen az növeli, hogy az előkészítő ülésen a vádlottnak nem kell részletesen előadnia a vallomását, csak arra nyilatkozik, hogy a váddal egyezően beismer.

Sőt, ilyenkor kényes egyensúlyi helyzet jön létre, mert a bíróság legfeljebb olyan kérdéseket tehet fel, amelyek arra alkalmasak, hogy meggyőződjön a beismerés hiteltérdeklőségéről, de a vádlott részletes vallomást nem is tehet, hiszen az mint bizonyítás csak tárgyaláson lehetséges. (Ez alól egyetlen kivétel van, a beismerés elfogadása esetén a vádlottat az előkészítő ülésen nyilatkoztatni kell – ha tesz vallomást – a személyi körülményeiről, így a bizonyítás ebben a rendkívül redukált formában lehetséges az előkészítő ülésen is.) A beismerés alaposságát ellenőrző kérdések körében egységes gyakorlat nem alakult ki. Ezek lehetnek a tényállás egy-egy momentumára történő rákérdezések, de mindenkor annak szem előtt tartásával, hogy bizonyítássá, vádlotti vallomássá ne váljanak; de még inkább lehetséges a korábbi kihallgatások légkörére vagy arra kérdezni például, hogy van-e olyan rokon esetleg, aki érintett (lehet) az eljárásban.

A KÓROS ELMEÁLLAPOTÚ TERHELT ELJÁRÁSI JOGHELYZETE AZ ELŐKÉSZÍTŐ ÜLÉSEN

A kóros elmeállapotú terhelt vonatkozásában nem beszélhetünk a terhelti együttműködés egyik formájáról sem, hiszen esetében a bűnösség hiányzik, így azon kérdésre, hogy „elismeri-e a bűnösségét?” [Be. 502. § (6) bekezdés], értelemszerűen nem válaszolhat „igen”-nel. A Be.-ben a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának feltételei között szerepel az is, hogy „a vádlott beszámítási képessége [...] iránt észszerű kétely nem mutatkozik” [Be. 504. § (2) bekezdés b) pont], esetünkben azonban semmilyen kétely nincs, mert – tegyük fel – a bíróság számára szakértői vélemény nélkül is megállapítható, hogy a vádlott beszámítási képessége hiányzik, vagy az iratokban fellelhető a kóros elmeállapotról vonatkozó szakvélemény.⁸

Értelemszerűen beszámítási képesség hiányában a beismerő nyilatkozat elfogadásának azon feltétele is nagy valószínűség szerint hiányzik, hogy a vádlott a

⁸ Korlátozott beszámítás esetén van lehetőség beismerésre: a vonatkozó bírói gyakorlat egyértelművé teszi, hogy a kóros elmeállapotot megalapozó betegség konkrét típusa dönti el, az adott ügyben helye lehet-e a terhelt beismerésére alapozott együttműködésnek: például egy skizofrén terhelt nyilatkozata a bűnösség elismeréséről joghatályos lehet. Erre lásd: BH 21/6/160.; IH 21/4/115.

beismerő nyilatkozat „természetét és elfogadásának következményeit megértette” [Be. 504. § 2. bekezdés a) pont], így szóba sem kerülhet a terhelt együttműködésére alapozott egyik típusú eljárásjogi megoldás sem. Ez különösen problémás lehet olyan esetben, ha a nyomozás során nem került sor a gyanúsított beszámítási képességének szakértői vizsgálatára, és egyezség született a bűnösség beismeréséről, vagy netán az előkészítő ülésen előterjesztett „mértékes” indítványra figyelemmel kíván a vádlott beismerő nyilatkozatot tenni. A konkrét ügyben emberölés büntetében ismerte el a bűnösségét a vádlott az előkészítő ülésen, amely beismerő nyilatkozatot az elsőfokú bíróság elfogadta, hiszen a vádlott elmeállapotának bizonyítására szakértői vélemény nem állt rendelkezésére.

A másodfokú bíróság azonban hatályon kívül helyezte az előkészítő ülésen meghozott ítéletet, mert álláspontja szerint a bíróságnak – szakértői vélemény nélkül is – észlelnie kellett volna, hogy a vádlott nem képes a nyilatkozata következményeinek felismerésére.

Hasonló jogi probléma merült fel egy ugyancsak emberölés miatt indult büntetőeljárásban, ahol azonban – az elkövetés előtt is már gondnokság hatálya alatt álló vádlottra vonatkozóan – a nyomozás során kirendelték az igazságügyi elmeorvos szakértőt, aki megállapította, hogy a vádlott elmeműködése kóros, így „a vádlott képtelen volt arra, hogy az általa elkövetett személy elleni erőszakos cselekmény következményeit és társadalomra veszélyességét felismerje, illetve hogy ezen felismerésnek megfelelően cselekedjen”.⁹ Erre tekintettel a bíróság a vádlottat – a tárgyalás keretei között lefolytatott bizonyítási eljárást követően – a Btk. 17. § (1) bekezdése alapján felmentette a minősített emberölés vádjáról, és – mivel tartani lehetett attól, hogy a vádlott a jövőben hasonló cselekményt fog elkövetni – a Btk. 78. § (1) bekezdése alapján a kényszergyógykezelését rendelte el. A bíróság helyesen állapította meg, hogy az előkészítő ülésen nem születhet érdemi állásfoglalás a vádlott bűnössége tekintetében, hiszen a vádlott beszámítási képessége, ekképpen bűnössége hiányzik, így bűnösséget beismerő nyilatkozatot nem tehet. Annak ellenére, hogy a nyomozás során szerzett bizonyítékok már a vádemelés során kétséget kizáróan alátámasztották a büntetendő cselekmény vádlott általi elkövetését, az eljárás gyorsítását és egyszerűsítését célzó terhelti együttműködés egyik formájának alkalmazására sem látott a bíróság lehetőséget, lévén azokat a Be. – a vádlott kóros elmeállapotára tekintettel – kizárja. Ennek megállapítása azonban szakértői

⁹ Székesfehérvári Törvényszék 31.B.42/2021/14. számú ítélete.

kérdés, és már a nyomozás szakaszában szükséges annak beszerzése, nehogy a későbbiekben derüljön ki, hogy a beismerő nyilatkozat elfogadására nem is lett volna lehetősége a bíróságnak.

Mivel azonban a Be. a kóros elmeállapotú vádlott esetében nem állapít meg az előkészítő ülésre eltérő szabályokat, az a visszas helyzet áll ilyenkor elő, hogy a bíróságnak fel kell tennie – a megfelelő figyelmeztetések után – a beismerésre vonatkozó kérdést annak ellenére, hogy már előre tudja: az esetleges beismerést nem fogadja, nem fogadhatja el. Ezek után a bíróságnak, beismerő terhelt esetén, lehetősége van annyi gyorsításra, hogy a tárgyalást nyomban megtartsa, azon a vádlottat – ha tesz vallomást – kihallgatja, és amennyiben a beismerés részletekbe menően teljes, az iratok tartalmának mindenben megfelelő, ezek után azonnal hozhat ítéletet. De már csak tárgyaláson.

ABSZOLÚT ELJÁRÁSI SZABÁLYSÉRTÉS AZ ELŐKÉSZÍTŐ ÜLÉSEN

Ismeretesen az „abszolút” vagy „feltétlen” eljárási szabálysértések (Be. 608. §) esetén a másodfokú bíróságnak – mérlegelést nem tűrő módon – hatályon kívül kell helyeznie az elsőfokú bíróság ítéletét, és új eljárásra kell az elsőfokú bíróságot utasítania. Ezek a legsúlyosabb eljárási szabálysértések azonban nem csupán az elsőfokú tárgyalás során, hanem már az előkészítő ülésen is előfordulhatnak. A helyzet ilyenkor azért súlyosabb, mert az előkészítő ülésen megvalósult abszolút eljárási szabálysértés – például, ha a vádlott védő nélkül vesz részt a terhelti együttműködés alapján lefolytatott előkészítő ülésen – nem hozható helyre később: az abszolút eljárási szabálysértés miatt megismételt eljárásban sincs helye előkészítő ülésnek [Be. 633. § (2) bekezdés].

Ha például egyezség jóváhagyására vagy az ügyészi „mértékes” indítvány alapján a vádlott beismerésére és tárgyalási jogáról történő lemondásra kerül sor az előkészítő ülésen, amelyről azonban később kiderül, hogy azon abszolút eljárási szabálysértés valósult meg [Be. 608. § (1) bekezdés h) pontja], az előkészítő ülés megismétlésére nincs törvényi lehetőség. Ilyen esetekben csupán a perújítás mint rendkívüli jogorvoslat orvosolhatja a törvénysértést, a rendkívüli jogorvoslatok azonban köztudottan nem az eljárás gyorsítását és egyszerűsítését hivatottak szolgálni.

Az abszolút eljárási szabálysértés alapján történő hatályon kívül helyezés és megismételt eljárás során az előkészítő ülés hiánya azért problematikus,

mert a vádlott önhibáján kívül, méltánytalanul esik a mértékes indítvány alapján a kedvezőbb büntetés lehetőségétől. Ilyen esetben ténylegesen az történik, hogy a bíróság hibázik, és a hiba hátrányos következményeit a vádlott viseli. A helyzet korrigálása érdekében jogalkotói közreműködés szükséges: új kodifikáció által kellene lehetővé tenni a megismételt eljárásban is az előkészítő ülés kötelező tartását.

ÖSSZEFOGLALÁS

Jelen tanulmányban az előkészítő ülés vonatkozásában olyan jogi problémák bemutatására került sor, amelyek a mindennapi joggyakorlat számára kihívást jelenthetnek, lévén hiányzik az őket érintő helyes törvényi szabályozás. A szerzők a problémák felvázolásán túl igyekeztek azokra megfelelő, *de lege ferenda* javaslatokkal is szolgálni, hiszen a büntető igazságszolgáltatást érintő egységes és helyes joggyakorlat kimunkálása közös érdeke a társadalomnak.

IRODALOMJEGYZÉK

- FANTOLY Zsanett – BUDAHÁZI Árpád (2018a): *Büntető eljárásjogi ismeretek I. Statikus rész.* Budapest: Dialóg Campus.
- FANTOLY Zsanett – BUDAHÁZI Árpád (2018b): *Büntető eljárásjogi ismeretek II. Dinamikus rész.* Budapest: Dialóg Campus.
- POLT Péter (2020): Az egyezség. *Magyar Tudomány*, 181(5), 629–644. Online: <https://doi.org/10.1556/2065.181.2020.5.6>
- POLT Péter – BODONYI István (2021): Marasztaló ítélet tárgyalás nélkül – az előkészítő ülés új funkciói a tárgyalás előkészítése során. In CZINE Ágnes – DOMOKOS Andrea – LUKÁCS Krisztina (szerk.): *Ünnepi kötet Dr. Tóth Mihály 70. születésnapjára.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar – Patrocinium.
- TÓTH Mihály (2022): Az egyezség és a „mértékes ügyészi indítvány” kezdeti tapasztalatai. *Magyar Jog*, 69(3), 129–137.